

Blik op beton

HET RED STAR LINE MUSEUM: BETON IN ZICHT IN DE ANTWERPSE SKYLINE

Antwerpen heeft een nieuw museum dat focust op de geschiedenis van de Europese emigratie van het einde van de 19^e eeuw. Het Red Star Line Museum is het resultaat van de renovatie van de gebouwen van de gelijknamige zeevaartmaatschappij, aangevuld met de bouw van een betonnen toren die een onvergetelijk uitzicht biedt op de Schelde en de aanloop van de route naar Amerika.

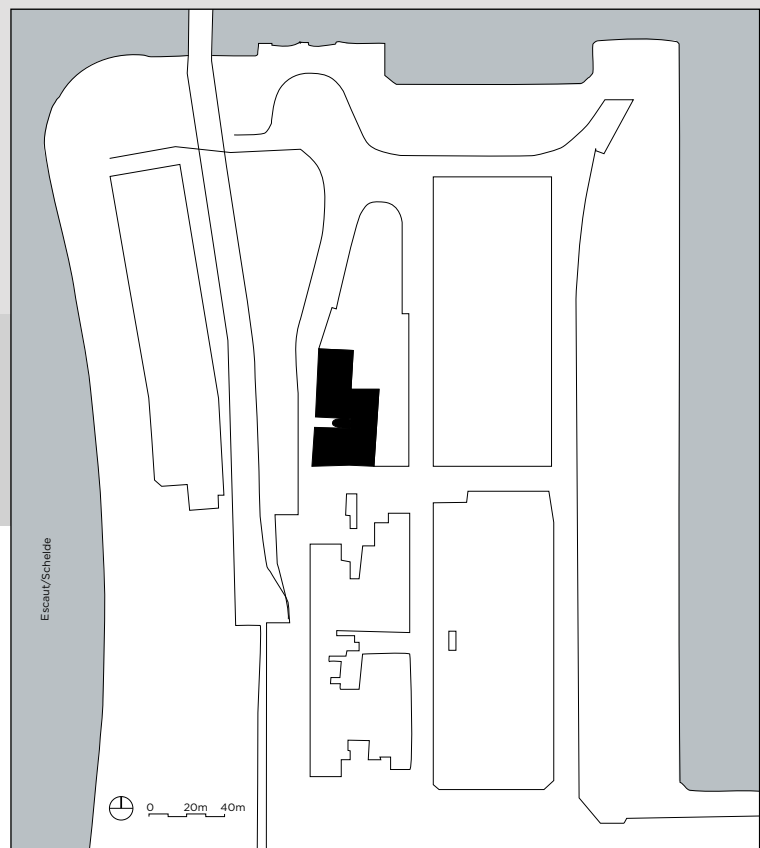
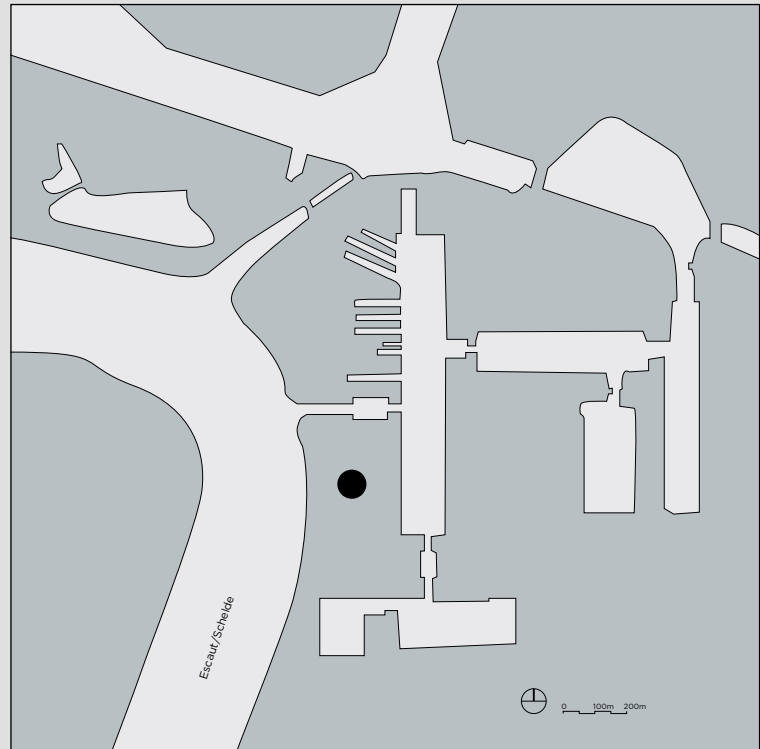
Foto Noortje Palmers ©Red Star Line Museum

DE GESCHIEDENIS VAN EEN REIS

Tussen 1873 en 1934 vertrokken vanuit Antwerpen twee miljoen Europeanen naar Amerika en Canada om daar een nieuw leven te beginnen. De zeevaartmaatschappij bouwde op de rechteroever van de Schelde de nodige infrastructuur om het vertrek van de emigranten in goede banen te leiden. Het museum besliste zich te installeren in deze historische – en beschermde – gebouwen. Het complex werd aangevuld met een nieuwe constructie in zichtbeton, in de vorm van een toren in eigentijdse stijl. Deze verwijst naar de hoge schoorsteen van de gebouwen van de Red Star Line die boven de Antwerpse daken uittorende als een baken voor wie met de trein aankwam in het station van Antwerpen. De realisatie in beton doet tegelijk ook denken aan de schoorsteen van de pakketboten die de reis naar de overkant van de oceaan verzorgden.

Inplanting

Het museumgeheel bestaat uit drie gebouwen uit die tijd en ontwikkelt op iets minder dan 2000 m² een scenografie die de geschiedenis van de zeevaartmaatschappij en van de miljoenen Europese emigranten, maar ook de evolutie van Antwerpen in dat tijdsgewricht verhaalt.

De betonnen toren vormt het einde van het bezoek aan het museum: je krijgt een beklimming tot helemaal boven voorgeschoteld, met als beloning een onbelemmerd uitzicht van 360° over de monding van de Schelde.

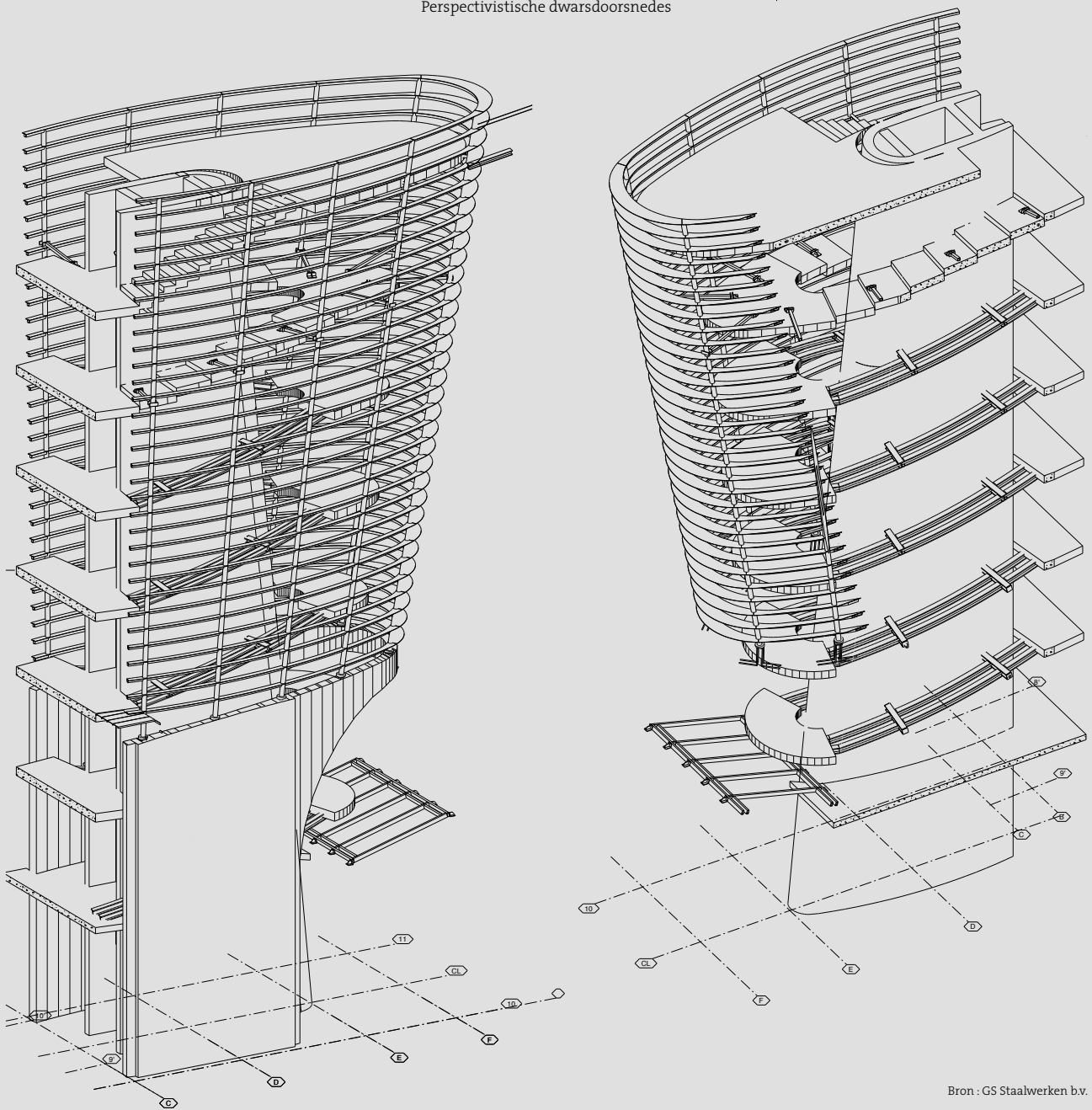

EEN BETONNEN TOREN ALS CENTRAAL ELEMENT

Het ontwerp werd toevertrouwd aan architectenbureau Beyer Blinder Belle uit New York dat ook al tekende voor de restauratie van het immigratiemuseum op Ellis Island in New York: dat was de bestemming van al wie indertijd uit Antwerpen vertrok. De architecten kozen voor een project dat erfgoed combineert met moderniteit: aan de ene kant de verzorgde restauratie van de beschermde gebouwen, aan de andere kant de toren in beton. Dit verticale element wordt door zijn vorm en door het gebruik van beton de blikvanger van het project.

De toren bestaat uit een centrale kern waarrond zich trapdelen afwikkelen. De doorsnede van het centrale gedeelte neemt geleidelijk af naarmate men hoger gaat, terwijl elk tussenbordes net iets groter wordt. De toren reikt 30 meter hoog, en het bovenste platform vormt een overstek van ongeveer 8 meter.

Perspectivistische dwarsdoorsnedes

Rond het geheel is een metalen "huid" gewikkeld, over de hele hoogte van de toren. Deze draagt bij tot het gehele uitzicht van het kunstwerk en stabiliseert de bordessen en de tussenliggende trappdelen. Centraal in de toren werd ook een lift geïnstalleerd.

ESTHETICA STUURT DE TECHNIEK

Het design, het ontwerp en de realisatie van het project hebben véél vakkennis geëist van al wie betrokken was bij de constructie. Naast de moeilijkheden die voortvloeien uit vorm en stabiliteit van het gebouw, waren de esthetische eisen met betrekking tot het zichtbeton zeer hoog: er mocht geen enkel spoor van een stortnaad of een nieuwe bekistingsaanzet te bespeuren zijn. Deze eisen hebben het studiewerk voor de stabiliteit sterk beïnvloed, net zoals de uitvoeringsmethodes, om uiteindelijk tot het beoogde resultaat te komen.

Zo werden zware aluminiumprofielen geïntegreerd in de betonnen trapelementen om deze zonder zichtbare bevestigingen uitkragend te verankeren in de centrale kern. De hernemingsvoeg van het beton van het centrale gedeelte werd schuin uitgevoerd: ze is onzichtbaar omdat ze samenvalt met de lijn van de trapdelen. Voor elke verdieping waren ongeveer 6 werkweken nodig.

BEKISTINGSPANELEN

Het visuele aspect van het betonoppervlak hangt onder meer direct af van de aard van de bekistingspanelen.

Meestal wordt voor bekisting gebruik gemaakt van houten planken, multiplexplaten, staal en plastic. Ook vezel- of spaanplaten kunnen worden aangewend. Deze materialen hebben elk hun eigen absorberend vermogen dat leidt tot uiteenlopende esthetische resultaten.

De hoeveelheid water die het bekistingspaneel kan absorberen, beïnvloedt het harden van het beton en dus ook zijn aspect en zijn duurzaamheid.

Indien die hoeveelheid beperkt is, en gelijkmatig verdeeld, zal het oppervlaktebeton solider zijn, minder barsten vertonen en ook tot een uniformere tint leiden. Indien de panelen zeer absorberend zijn, zal de hoeveelheid water aan de oppervlakte van de wand niet volstaan en zal het cement onvolledig harden. Bij bekistingen met elementen in staal of plastic is de absorptie daarentegen onbestaand. Tussen de wand en het bekistingspaneel vormt zich een waterfilm met als resultaat een glad en zelfs blinkend oppervlak, dat echter ook scheurtjes kan vertonen door de hoge water-cementfactor.

Geen enkel visueel spoor mocht de uitvoering verraden: daarom werden modulaire bekistingspanelen in aluminium gebruikt. Deze werden op de plaats gehouden door een stellitesysteem met stevige stutpalen op de trappen, in plaats van een klimbekisting zoals gewoonlijk wordt gebruikt voor dit type bouwwerk.

Foto's COMETAL

Foto Noortje Palmers ©Red Star Line Museum

Auteur: Sylvie Reversez, architect

Meer informatie:

Red Star Line Museum
Montevideostraat 3 in 2000 Antwerpen
www.redstarline.be
T : +32(0) 3 298 27 70
M : redstarline@stad.antwerpen.be

Architectenbureaus en studiebureaus:

TV Beyer Blinder Belle - Arcade

Onderneming:

(2^e fase van de renovatiewerken, constructie van de trappen,
lift en toren met uitzicht op de Schelde)

STRABAG Belgium nv
Rijnkaai 37 in 2000 Anvers
T : +32(0) 3 201 60 00
F : +32(0) 3 201 69 12
M : belgium@strabag.com

